

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Όμηρος, Οδύσσεια α 187-188

ξεῖνοι δ' ἀλλήλων πατρῴιοι εὐχόμεθ' εἶναι / ἐξ ἀρχῆς

Ναι, καμαρώνουμε πως είμαστε αμοιβαίοι φίλοι, γονικοί κι ανέκαθεν

Όμηρος, Οδύσσεια θ 581-586:

[Αλκίνοος]

*«ἦ τίς τοι καὶ πηρὸς ἀπέφθιτο Ἴλιόθι πρὸ
ἔσθλος ἔων, γαμβρὸς ἢ πενθερός, οἷ τε μάλιστα
κῆδιστοι τελέθουσι μεθ' αἷμά τε καὶ γένος αὐτῶν;
ἦ τίς που καὶ ἑταῖρος ἀνὴρ κεχαρισμένα εἰδῶς,
ἔσθλος; ἔπει οὐ μὲν τι κασιγνήτοιο χερσίων
γίγνεται ὅς κεν ἑταῖρος ἔων πεπνυμένα εἰδῆ.»*

[Αλκίνοος]

«Ἢ μήπως σου σκοτώθηκε κάποιος δικός, εκεί στο Ἴλιο, μπροστά στα τείχη;
κι ήταν γενναίος, γαμπρός ἢ πεθερός;
Εἶναι κι αυτοί πιο κοντινοί μας, μετά από κείνους που μαζί τους μας ενώνει αἷμα και γένος.
Ἢ μη σου χάθηκε κάποιος εταῖρος, επιστήθιος φίλος,
ένας ανδρείος; Καλύτερος κι από αδελφός
ο φίλος, φτάνει μονάχα να σε νιώθει.»

Όμηρος, Οδύσσεια ο 195-201:

[Τηλέμαχος]

*«Νεστορίδη, πῶς κέν μοι ὑποσχόμενος τελέσειας
μῦθον ἐμόν; ξεῖνοι δὲ διαμπερές εὐχόμεθ' εἶναι
ἐκ πατέρων φιλότητος, ἀτὰρ καὶ ὁμήλικές εἰμεν·
ἦδε δ' ὁδὸς καὶ μᾶλλον ὁμοφροσύνησιν ἐνήσει.
μή με παρεξ ἄγε νῆα, διοτρεφές, ἀλλὰ λίπ' αὐτοῦ,
μή μ' ὁ γέρων ἀέκοντα κατάσχη ᾧ ἐνὶ οἴκῳ
ἰέμενος φιλέειν· ἐμέ δὲ χρεῶ θᾶσσον ἰκέσθαι.»*

[Τηλέμαχος]

«Νεστορίδη, αν θα μπορούσες να μου δώσεις μίαν υπόσχεση,
να κάνεις ὅ,τι σου ζητήσω; Καυχιόμαστε πως είμαστε δυο φίλοι από παλιά,
μας δένει κι η φιλία των πατέρων μας, αφήνω που βρεθήκαμε και συνομήλικοι·
κι αυτός ο δρόμος ο κοινός σίγουρα θα στεριώσει κι άλλο την ομοφροσύνη μας.
Γι' αυτό, ευγενικέ μου, μην προσπεράσεις τώρα το καράβι, παράτησέ με εμένα εδώ·
μήπως ο γέροντας πατέρας σου θελήσει, παρά τη θέλησή μου, να με κρατήσει στο παλάτι,
για να μου δείξει τη φιλόξενη στοργή του. Ανάγκη ωστόσο εγώ,
όσο πιο γρήγορα μπορώ, στον τόπο μου να φτάσω.»

Όμηρος, Ιλιάδα Ζ 212-231

*᾽ὼς φάτο, γήθησεν δὲ βοήν ἀγαθὸς Διομήδης·
ἔγχος μὲν κατέπηξεν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ,
αὐτὰρ ὁ μειλιχίοισι προσηύδα ποιμένα λαῶν·
ἦ ῥά νύ μοι ξεῖνος πατρῴός ἐσσι παλαιός·*

Οίνεὺς γάρ ποτε δῖος ἀμύμονα Βελλεροφόντην
ξεῖνισ' ἐνὶ μεγάροισιν εἴκοσιν ἡματ' ἐρύξας·
οἱ δὲ καὶ ἀλλήλοισι πόρον ξεινήϊα καλά·
Οίνεὺς μὲν ζωστήρα δίδου φοίνικι φαεινόν,
Βελλεροφόντης δὲ χρύσειον δέπας ἀμφικύπελλον
καί μιν ἐγὼ κατέλειπον ἰὼν ἐν δώμασ' ἐμοῖσι.
Τυδέα δ' οὐ μέμνημαι, ἐπεὶ μ' ἔτι τυτθὸν ἐόντα
κάλλιφ', ὅτ' ἐν Θήβησιν ἀπώλετο λαὸς Ἀχαιῶν.
τῷ νῦν σοὶ μὲν ἐγὼ ξεῖνος φίλος Ἄργεϊ μέσσω
εἰμί, σὺ δ' ἐν Λυκίῃ ὅτε κεν τῶν δῆμον ἴκωμαι.
ἔγχεα δ' ἀλλήλων ἀλεώμεθα καὶ δι' ὀμίλου·
πολλοὶ μὲν γὰρ ἐμοὶ Τρῶες κλειτοὶ τ' ἐπίκουροι
κτείνειν ὄν κε θεὸς γε πόρῃ καὶ ποσσὶ κιχείω,
πολλοὶ δ' αὖ σοὶ Ἀχαιοὶ ἐναιρέμεν ὄν κε δύνηαι.
τεύχεα δ' ἀλλήλοισι ἐπαμείψομεν, ὄφρα καὶ οἶδε
γνώσῃσιν ὅτι ξεῖνοι πατρῴοι εὐχόμεθ' εἶναι.»
Ἵως ἄρα φωνήσαντε, καθ' ἵππων ἀΐξαντε,
χεῖράς τ' ἀλλήλων λαβέτην καὶ πιστώσαντο·

Στα λόγια τούτα εχάρηκεν ο ἀνδρείος Διομήδης,
κι εστύλωσε την λόγχην του στην γην την πολυθρέπτραν,
και εις τον ποιμένα των λαών γλυκομιλούσε κι εἶπε:
«Μάθε ὅτι ξένος παλαιός μου εἶσαι πατρικός μου·
ὅτι ἄλλοτε τον ἀψεγον λαμπρόν Βελλερεφόντην
ο Οἰνεύς ἐφιλοξένησεν εἴκοσ' ἡμέρες ὅλες·
και λαμπρὰ δῶρα εχάρισεν ο ἕνας προς τον ἄλλον,
ο Οἰνεύς ζωστήρα πορφυρόν και ο πάππος σου ποτήρι
δίκουπτο του ἔδωκε χρυσὸ ππου, ἐκείθεν ὅταν ἦλθα,
στα δώματά του εσώζονταν· ἀλλ' ὅμως τον Τυδέα
δεν τον θυμούμαι, ὅτι μικρόν στο σπῆτι μ' ἔχει ἀφήσει,
ὅταν στες Θήβες ο λαὸς εχάθη των Ἀργείων.
Ἦθεν στο Ἄργος μέσα ἐγὼ φίλος σου εἶμαι ξένος
και συ σ' ἐμένα, στον λαόν αν ἐλθω των Λυκίων.
Και ας μη σμιχθούν οι λόγχες μας ουδ' ὅπου η μάχη βράζει·
πολλοὶ ἔναι Τρῶες κι ἐνδοξοὶ βοηθοί, διὰ να φονεύω
ὅποιον θεὸς μου φέρει ἐμπρός κι οι πόδες μου προφθάσουν·
και Ἀχαιοὶ πάλι, αν δυνηθεῖς, δεν λείπουν να φονεύσεις·
και τ' ἄρματα ας ἀλλάξομεν, ὅπως και τούτοι μάθουν
που ἔμαστε ξένοι πατρικοί κι εἶναι τιμὴ δική μας».
Εἶπαν· και ἀπὸ τ' ἀμάξι των ἐπήδησαν και οι δύο,
τα χέρια πιάσαν κι ἔδωκαν βεβαίωσιν φιλίας.

Ὅμηρος, *Ιλιάδα* Σ 78-85

[Αχιλλέας]

Τὴν δὲ βαρὺ στενάχων προσέφη πόδας ὠκύς Ἀχιλλεύς·
«μητέρα ἐμή, τὰ μὲν ἄρ μοι Ὀλύμπιος ἐξετέλεσεν·
ἀλλὰ τί μοι τῶν ἡῶς, ἐπεὶ φίλος ὤλεθ' ἑταῖρος,
Πάτροκλος, τὸν ἐγὼ περὶ πάντων τῶν ἐταίρων,
ἴσον ἐμῇ κεφαλῇ; τὸν ἀπώλεσα, τεύχεα δ' Ἐκτωρ
δηώσας ἀπέδυσσε πελώρια, θαῦμα ἰδέσθαι,
καλά· τὰ μὲν Πηληϊ θεοὶ δόσαν ἀγλαὰ δῶρα
ἡματι τῷ ὅτε σε βροτοῦ ἀνέρος ἐμβαλον εὐνή. »

[Αχιλλέας]

Κι είπε βαρυστενάζοντας ο γρηγοροπόδαρος Αχιλλέας:
«Μητέρα, ναι, τα ετέλεσεν, ως είπες, ο Κρονίδης·
αλλά πώς να το χαίρομαι; Μου εχάθη ο ποθητός μου
Πάτροκλος, ο υπεράκριβος, ο φίλος της καρδιάς μου.
Ο Έκτωρ μού τον έσφαξε και τ' άρματα του επήρε
θαυμάσια, θεόρατα, που εδώκαν του Πηλέως
δώρον εξαισίον οι θεοί σ' εκείνην την ημέραν,
όταν εκείνοι σ' έφεραν σ' ανδρός θνητού την κλίνη. »

Αίσωπος, Όδοιπόροι και Άρκτος

δύο φίλοι τήν αὐτήν ὁδὸν ἐβάδιζον. ἄρκτου δὲ αὐτοῖς ἐπιφανείσης ὁ μὲν ἕτερος φθάσας ἀνέβη ἐπὶ τι δένδρον καὶ ἐνταῦθα ἐκρύπτετο. ὁ δὲ ἕτερος μέλλων περικατάληπτος γίνεσθαι πεσὼν κατὰ τοῦ ἐδάφους τὸν νεκρὸν προσεποιεῖτο. τῆς δὲ ἄρκτου προσενεγκούσης αὐτῷ τὸ ῥύγχος καὶ περιοσφραϊνούσης τὰς ἀναπνοὰς συνεῖχε· φασὶ γὰρ νεκροῦ μὴ ἄπτεσθαι τὸ ζῶον. ἀπαλλαγείσης δὲ αὐτῆς ὁ ἕτερος καταβάς ἀπὸ τοῦ δένδρου ἐπυνθάνετο αὐτοῦ, τί ἡ ἄρκτος πρὸς τὸ οὐς εἶρηκεν. ὁ δὲ εἶπε· «τοιούτοις τοῦ λοιποῦ μὴ συνοδοιπορεῖν φίλοις, οἱ ἐν κινδύνοις οὐ παραμένουσιν».

ὁ λόγος δηλοῖ, ὅτι τοὺς γνησίους τῶν φίλων αἱ συμφοραὶ δοκιμάζουσιν.

Ήταν δυο φίλοι που βαδίζανε μαζί στον ίδιο δρόμο, όταν ξαφνικά παρουσιάστηκε μπροστά τους μια αρκούδα. Τότε ο ένας από αυτούς πρόφτασε να σκαρφαλώσει σε κάποιο δέντρο και κρύφτηκε εκεί πάνω. Όσο για τον άλλον, ακριβώς τη στιγμή που κινδύνευε να τον τσακώσει το θηρίο, αυτός σωριάστηκε κάτω στο έδαφος και υποκρινόταν τον πεθαμένο. Η αρκούδα, που λέτε, έφερε κοντά του τη μουσούδα της και τον οσφραϊνόταν γύρω-γύρω· ο ανθρωπάκος, όμως, κρατούσε την ανάσα του. Φημολογείται, βλέπετε, ότι το θηρίο αυτό δεν αγγίζει τους πεθαμένους. Όταν πια σηκώθηκε και έφυγε το ζώο, ο φίλος κατέβηκε από το δέντρο και ρωτούσε τον σύντροφό τί του είχε ψιθυρίσει η αρκούδα στο αυτί. Εκείνος αποκρίθηκε: «Να σου πω: “Κοίτα καλά”, με ορμήνεψε, “μην τυχόν και ξαναταξιδέψεις συντροφιά με τέτοιους φίλους, που σε παρατούν σύξυλο στον κίνδυνο”». Το δίδαγμα του μύθου: Οι συγκυρίες είναι η καλύτερη δοκιμασία που αποδεικνύει ποιος είναι φίλος πραγματικός.

Αίσωπος, Βόες τρεῖς και Λέων

Ἐνέμοντο μετ' ἀλλήλων τρεῖς ἀεὶ βόες. Λέων δὲ τούτους φαγεῖν θέλων διὰ τὴν αὐτῶν ὁμόνοιαν οὐκ ἠδύνατο· ὑπούλοις δὲ λόγοις διαβαλὼν ἐχώρισεν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ τότε ἕνα ἕκαστον αὐτῶν μεμονωμένους εὐρῶν κατεθοιήσατο.

[ἽΟτι], εἰ θέλεις μάλιστα ζῆν ἀκινδύνως, τοῖς μὲν ἐχθροῖς ἀπίστει, τοῖς δὲ φίλοις πίστευε καὶ συντήρει.

Ήταν τρία βόδια που πάντα έβοσκαν μαζί. Ένα λιοντάρι τα είχε βάλει στο μάτι, αλλά δεν μπορούσε να επιτεθεί, εξαιτίας του στενού δεσμού που είχαν μεταξύ τους. Μίλησε όμως ύπουλα σ' αυτά και τα έπεισε να χωριστούν και να πάνε να βόσκουν σε διαφορετικά μέρη. Τότε, καθώς τα βόδια έβοσκαν μόνα τους, το λιοντάρι επιτέθηκε στο καθένα με τη σειρά, τα σπάραξε και τα έφαγε με ευκολία.

Αν θέλεις, λοιπόν, να ζεις χωρίς κινδύνους, μην εμπιστεύεσαι τους εχθρούς σου και εμπιστεύσου τους φίλους σου, συντηρώντας τη φιλία.

Αίσωπος, Ἰατρὸς και νοσῶν

ἰατρὸς ἐκκομιζομένῳ τινὶ τῶν οἰκείων ἐπακολουθῶν ἔλεγε πρὸς τοὺς προπέμποντας ὡς, οὗτος ὁ ἄνθρωπος εἰ οἴνου ἀπέιχετο καὶ κλυστήρι ἐκέχρητο, οὐκ ἂν ἀπέθανε. τούτων δὲ τις ὑποτυχὼν ἔφη· «ὦ οὗτος, ἀλλ' οὐ νῦν σε ἔδει ταῦτα λέγειν, ὅτε οὐδὲν ὄφελός ἐστι, τότε δὲ αὐτῷ παραινεῖν, ὅτε καὶ χρῆσθαι ἠδύνατο».

ὁ λόγος δηλοῖ, ὅτι δεῖ τοῖς φίλοις παρὰ τὰς χρεῖας τὰς βοηθείας παρέχεσθαι, ἀλλὰ μὴ μετὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀπόγνωσιν κατειρωνεύεσθαι.

Ήταν ένας γιατρός που ακολουθούσε το φέρετρο κάποιου συγγενή του, καθώς τον πήγαιναν να τον κηδέψουν. Λοιπόν, αυτός όλη την ώρα έβγαζε λόγους στους άλλους που συνόδευαν το ξόδι, διακηρύσσοντας πως ο μακαρίτης θα είχε γλιτώσει τον θάνατο αν έκοβε το ποτό και έκανε τακτικά το κλύσμα του. Με τα πολλά, κάποιος του έβαλε φρένο και τον συνέτισε: «Βρε, τι κάθεσαι και τα λες όλα αυτά τώρα που δεν ωφελεί πια; Τότε έπρεπε να δίνεις τις οδηγίες, όσο ο άνθρωπος ήταν ζωντανός και μπορούσε να τις ακολουθήσει».

Το δίδαγμα του μύθου: Στους φίλους μας πρέπει να προσφέρουμε τη βοήθειά μας, όταν τη χρειάζονται, όχι να τους περιγελούμε, όταν πια έχουν χάσει κάθε ελπίδα.

Αίσωπος, Κόραξ νοσῶν

κόραξ νοσῶν ἔφη τῇ μητρὶ· «μητέρα, εὐχου τῷ θεῷ και μὴ θρήνει». ἡ δ' ὑπολαβοῦσα ἔφη· «τίς σε, ὦ τέκνον, τῶν θεῶν ἐλεήσει; τίνος γὰρ κρέας ὑπὸ σοῦ γε οὐκ ἐκλάπη;» ὁ μῦθος δηλοῖ, ὅτι οἱ πολλοὺς ἐχθροὺς ἐν βίῳ ἔχοντες οὐδένα φίλον ἐν ἀνάγκῃ εὐρήσουσιν.

Κάποια μέρα ο κόρακας έπεσε άρρωστος. Παρακάλεσε λοιπόν τη μάνα του: «Μαμά, άντε πες καμιά προσευχή στον θεό και μην κλαψουρίζεις». Όμως εκείνη του αντιγύρισε με το δίκιο της: «Αχ παιδάκι μου, ποιος θεός θα βρεθεί να σε λυπηθεί εσένα; Αφού έχεις κλέψει κρέατα από ολωνών τους βωμούς, το ξέχασες;»

Το δίδαγμα του μύθου: Όποιος έχει πολλούς εχθρούς στη ζωή του δύσκολα θα βρει φίλο στην ανάγκη.

Ξενοφών, Απομνημονεύματα, Βιβλίο Β', κεφ. 4, 1-3

Ἦκουσα δὲ ποτε αὐτοῦ και περὶ φίλων διαλεγομένου ἐξ ὧν ἔμοιγε ἐδόκει μάλιστ' ἂν τις ὠφελεῖσθαι πρὸς φίλων κτῆσίν τε και χρεῖαν. τοῦτο μὲν γὰρ δὴ πολλῶν ἔφη ἀκούειν, ὡς πάντων κτημάτων κράτιστον ἂν εἴη φίλος σαφῆς και ἀγαθός: ἐπιμελομένους δὲ παντὸς μᾶλλον ὄραν ἔφη τοὺς πολλοὺς ἢ φίλων κτήσεως. και γὰρ οἰκίας και ἀγροὺς και ἀνδράποδα και βοσκήματα και σκεύη κτωμένους τε ἐπιμελῶς ὄραν ἔφη και τὰ ὄντα σώζειν πειρωμένους, φίλον δέ, ὃ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι φασιν, ὄραν ἔφη τοὺς πολλοὺς οὔτε ὅπως κτήσωνται φροντίζοντας οὔτε ὅπως οἱ ὄντες αὐτοῖς σώζωνται. ἀλλὰ και καμνόντων φίλων τε και οἰκετῶν ὄραν τινὰς ἔφη τοῖς μὲν οἰκέταις και ἰατροὺς εἰσάγοντας και τᾶλλα τὰ πρὸς ὑγίειαν ἐπιμελῶς παρασκευάζοντας, τῶν δὲ φίλων ὀλιγωροῦντας.

Τον άκουσα λοιπόν κάποτε να συζητά για τη φίλια, κι απ' αυτά (τα λόγια του) μου φαινόταν ότι θα μπορούσε κανείς να ωφεληθεί πάρα πολύ ως προς την απόκτηση και τη χρήση (αξιοποίηση) των φίλων. Έλεγε δηλαδή πως από πολλούς ακούει αυτό, ότι απ' όλα τα αποκτήματα το καλύτερο είναι ο ειλικρινής και καλός φίλος: έλεγε, όμως, ότι παρατηρούσε πως οι πολλοί φροντίζουν περισσότερο όλα τ' άλλα παρά την απόκτηση φίλων. Διότι έλεγε ότι τους παρατηρεῖ να αποκτούν με φροντίδα και σπίτια και χωράφια και δούλους και κοπάδια και οικιακά σκεύη και να προσπαθούν να διατηρούν αυτά που έχουν, ενώ φίλο, που ισχυρίζονται ότι είναι το μεγαλύτερο καλό, έλεγε ότι έβλεπε πως οι πολλοί ούτε φροντίζουν πώς να αποκτήσουν ούτε πώς να διατηρήσουν αυτούς (τους φίλους) που έχουν. Αλλά έλεγε ότι βλέπει κάποιους που όταν ασθενούν και οι φίλοι και οι υπηρέτες τους, για τους υπηρέτες τους και γιατρούς φέρνουν και γενικά τους περιθάλλουν με φροντίδα, ενώ για τους φίλους τους αδιαφορούν.

Ευριπίδης, Ανδρομάχη, στ. 376-377

*φίλων γὰρ οὐδὲν ἴδιον οἴτινες φίλοι
ὀρθῶς πεφύκασ', ἀλλὰ κοινὰ χρήματα*

Όσοι αγαπιούνται, αν αγαπιούνται αληθινά,
δεν ξεχωρίζουν το δικό μου απ' το δικό σου.
(Οι αληθινοί φίλοι τίποτα δεν κρατούν ο καθένας για τον εαυτό του,
αλλά όλα τα έχουν από κοινού.)

Ευριπίδης, *Εκάβη*, στ. 1205-1206

*έν τοῖς κακοῖς γάρ ἀγαθοί σαφέστατοι φίλοι·
τά χρηστά δ' αὖθ' ἕκαστ' ἔχει φίλους.*

γιατί στις συμφορές
φαίνονται οι φίλοι αν πράγματι είναι φίλοι.
Αν σου ῥχονται όλα ευνοϊκά, φίλοι δεν λείπουν.

Ευριπίδης, *Ορέστης* 804-806

[Ορέστης]
*τοῦτ' ἐκεῖνο, κτᾶσθ' ἐταίρους, μὴ τὸ συγγενές
μόνον·
ὡς ἀνὴρ ὅστις τρόποισι συντακῆ, θυραῖος ὦν,
μυρίων κρείσσων ὀμαίμων ἀνδρὶ κεκτῆσθαι φίλος.*

Καλά το λένε, φρόντισε να ἔχεις φίλους και ὄχι μόνο συγγενεῖς·
γιατί ὅποιος συμπάσχει μαζί σου στις συμφορές,
αὐτός ο φίλος ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ μύριους συγγενεῖς.

Αριστοτέλης, *Ηθικά Νικομάχεια*

1158a10-15

*πολλοῖς δ' εἶναι φίλον κατὰ τὴν τελείαν φιλίαν οὐκ ἐνδέχεται, ὥσπερ οὐδ' ἐρᾶν πολλῶν ἅμα
(ἔοικε γὰρ ὑπερβολῆ, τὸ τοιοῦτο δὲ πρὸς ἓνα πέφυκε γίνεσθαι)· πολλοὺς δ' ἅμα τῷ αὐτῷ
ἀρέσκειν σφόδρα οὐ ῥᾶδιον, ἴσως δ' οὐδ' ἀγαθοὺς εἶναι. δεῖ δὲ καὶ ἐμπειρίαν λαβεῖν καὶ ἐν
συνηθείᾳ γενέσθαι, ὃ παγχάλεπον.*

Φίλος με την ἔννοια της ἀληθινῆς φιλίας δε μπορεῖ να εἶναι κανεῖς με πολλοὺς ἀνθρώπους, ὅπως
δεν μπορεῖ αν εἶναι ἐρωτευμένος με πολλά πρόσωπα συγχρόνως. Γιατί η πραγματικὴ φιλία μοιάζει
με την υπερβολή, και η υπερβολή ὅταν πρόκειται για ἀγάπη, στρέφεται, ἀπὸ τη φύση της σ' ἓνα
ορισμένο πρόσωπο. Και φυσικά, δεν εἶναι δυνατό, ν' ἀρέσουν πολλοί στο μεγαλύτερο βαθμό στο
ἴδιο πρόσωπο. Εκτός ἀπ' αὐτὰ πρέπει ν' ἀποκτήσει κανεῖς με μακροχρόνια ἐπικοινωνία σχετικὴ
πείρα (για το χαρακτήρα τους), πράγμα πάρα πολύ δύσκολο.

1159a34-1159b1

*μᾶλλον δὲ τῆς φιλίας οὔσης ἐν τῷ φιλεῖν, καὶ τῶν φιλοφίλων ἐπαινουμένων, φίλων ἀρετὴ τὸ
φιλεῖν ἔοικεν, ὥστ' ἐν οἷς τοῦτο γίνεται κατ' ἀξίαν, οὗτοι μόνιμοι φίλοι καὶ ἡ τούτων φιλία.*

Επειδὴ η φιλία συνίσταται περισσότερο στο ν' ἀγαπᾶ κάποιος κι ἐπαινοῦνται ὅσοι ἀγαποῦν τους
φίλους των, φαίνεται ὅτι ἀρετὴ των φίλων εἶναι η ἀγάπη. Γι' αὐτὸ ἐκεῖνοι που ἀγαποῦν για την ἀξία
εἶναι φίλοι σίγουροι κι η φιλία τους ἀκλόνητη.

Εκτενέστερο ἀπόσπασμα ἀπὸ τα *Ηθικά Νικομάχεια* σχετικά με τα εἶδη της φιλίας, μπορεῖτε να βρεῖτε στο
Ανθολόγιο Ἀπτικῆς Πεζογραφίας της Πύλης για την Ἑλληνικὴ Γλῶσσα: https://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/corpora/anthology/content.html?t=32&m=1

Διόδωρος Σικελιώτης, *Βιβλιοθήκη*, 10.4.3-6 (Δάμων και Φιντίας)

*Ὅτε Διονύσιος ἦν τύραννος, Φιντίας τις Πυθαγόρειος ἐπεβούλευσε τῷ τυράννῳ. Ἐπει
ἔμελλε τῆς τιμωρίας τυγχάνειν, ἠτήσατο χρόνον παρὰ τοῦ Διονυσίου εἰς τὸ φροντίσαι ἃ
βούλεται. [...] Ὁ Φιντίας προεκαλέσατο Δάμωνα, Πυθαγόρειον φιλόσοφον, ὃς ἐγγυητὴς
εὐθύς ἐγενήθη. Τινὲς μὲν ἐπίστευον τὸν ἐγγυητὴν γνήσιον φίλον, τινὲς δ' ἔλεγον τοῦτον
ἄφρονα εἶναι. Πρὸς δὲ τὴν τεταγμένην ὥραν ἅπας ὁ δῆμος συνέδραμεν, καραδοκῶν εἰ*

φυλάξει τὴν πίστιν ὁ Φιντίας. Ἦδη δὲ τῆς ὥρας ἐλθούσης Φιντίας ἀνεπίστως ἐπὶ τῆς ἐσχάτης τοῦ χρόνου ῥοπῆς ἦλθε δρομαῖος.

Όταν ο Διονύσιος ήταν τύραννος, κάποιος Φιντίας Πυθαγόρειος συνωμότησε εναντίον του τυράννου. Επειδή επρόκειτο να τιμωρηθεί, ζήτησε χρόνο από τον Διονύσιο, για να φροντίσει όσα ήθελε. [...] Ο Φιντίας τότε προσκάλεσε τον Δάμωνα, τον Πυθαγόρειο φιλόσοφο, ο οποίος έγινε αμέσως ο εγγυητής του. Κάποιοι πίστευαν ότι ο εγγυητής είναι πραγματικός φίλος, κάποιοι δε έλεγαν ότι αυτός είναι άφρων. Όταν ήρθε η καθορισμένη στιγμή, όλος ο λαός συγκεντρώθηκε, περιμένοντας με ανησυχία να δουν, αν ο Φιντίας τηρήσει την υπόσχεσή του. Όταν έφτασε η ώρα, ο Φιντίας απροσδόκητα ήλθε τρέχοντας την τελευταία στιγμή.

Βλ. Δειγματικό Υποστηρικτικό Υλικό Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ' Γυμνασίου. Μέρος Α': https://archeia.moec.gov.cy/sm/435/archaia_ellinika_c_gymn_meros_a.pdf

Αρριανός, Αλεξάνδρου Ανάβασις 2.12.6-8

Λόγος δὲ ἔχει καὶ αὐτὸν Ἀλέξανδρον τῇ ὑστεραίᾳ ἐλθεῖν εἴσω ξὺν Ἡφαιστίωνι μόνῳ τῶν ἐταίρων· καὶ τὴν μητέρα τὴν Δαρείου ἀμφιγνοήσασαν ὅστις ὁ βασιλεὺς εἶη αὐτοῖν, ἐστάλθαι γὰρ ἄμφω τῷ αὐτῷ κόσμῳ, τὴν δὲ Ἡφαιστίωνι προσελθεῖν καὶ προσκυνῆσαι, ὅτι μείζων ἐφάνη ἐκεῖνος. ὡς δὲ ὁ Ἡφαιστίων τε ὀπίσω ὑπεχώρησε καὶ τις τῶν ἄμφ' αὐτήν, τὸν Ἀλέξανδρον δείξας, ἐκεῖνον ἔφη εἶναι Ἀλέξανδρον, τὴν μὲν καταιδεσθεῖσαν τῇ διαμαρτίᾳ ὑποχωρεῖν, Ἀλέξανδρον δὲ οὐ φάναι αὐτὴν ἀμαρτεῖν· καὶ γὰρ ἐκεῖνον εἶναι Ἀλέξανδρον. καὶ ταῦτα ἐγὼ οὐθ' ὡς ἀληθῆ οὔτε ὡς πάντῃ ἄπιστα ἀνέγραψα. ἀλλ' εἴτε οὕτως ἐπράχθη, ἐπαινῶ Ἀλέξανδρον τῆς τε ἐς τὰς γυναῖκας κατοικτίσεως καὶ τῆς ἐς τὸν ἐταῖρον πίστεως καὶ τιμῆς· εἴτε πιθανὸς δοκεῖ τοῖς συγγράμμασιν Ἀλέξανδρος ὡς καὶ ταῦτα ἂν πράξας καὶ εἰπὼν, καὶ ἐπὶ τῷδε ἐπαινῶ Ἀλέξανδρον.

Υπάρχει όμως και η παράδοση ότι την άλλη μέρα ήρθε στη σκηνή τους και ο ίδιος ο Αλέξανδρος έχοντας μαζί του από τους εταίρους μόνον τον Ηφαιστίωνα· και η μητέρα του Δαρείου μη ξέροντας ποιος από τους δύο είναι ο βασιλιάς, γιατί και οι δυο φορούσαν την ίδια στολή, προχώρησε προς τον Ηφαιστίωνα και τον προσκύνησε, γιατί της φάνηκε ψηλότερος. Ο Ηφαιστίων τραβήχτηκε προς τα πίσω και τότε κάποιος από την ακολουθία της, δείχνοντάς της τον Αλέξανδρο, της είπε ότι εκείνος ήταν ο βασιλιάς· αυτή τότε ντράπηκε για το λάθος της και τραβήχτηκε προς τα πίσω, ο Αλέξανδρος όμως της είπε ότι δεν έκαμε λάθος, γιατί και ο Ηφαιστίων ήταν Αλέξανδρος. Αναφέρω το επεισόδιο αυτό ούτε ως απολύτως αληθινό ούτε όμως και ως εντελώς απίστευτο. Αν βέβαια συνέβησαν έτσι τα πράγματα, τότε επαινῶ τον Αλέξανδρο, γιατί επέδειξε οίκτο για τις γυναίκες και συγχρόνως εμπιστοσύνη και εκτίμηση για τον φίλο του. Και αν απλώς και μόνο φαίνεται πιθανό στους ιστορικούς ότι ο Αλέξανδρος μπορούσε να είχε ενεργήσει και μιλήσει με αυτόν τον τρόπο, εγώ και πάλι επαινῶ γι' αυτό τον Αλέξανδρο.

Διογένης Λαέρτιος, Βίοι Φιλοσόφων 1.91

[Κλεόβουλος]

ἔλεγέ τε τὸν φίλον δεῖν εὐεργετεῖν, ὅπως

μᾶλλον ἢ φίλος· τὸν δὲ ἐχθρὸν φίλον ποιεῖν. φυλάσσεσθαι γὰρ τῶν μὲν φίλων τὸν ψόγον, τῶν δὲ ἐχθρῶν τὴν ἐπιβουλήν.

[Κλεόβουλος]

Πρέπει να κάνουμε καλό στον φίλο μας, έλεγε, για να τον κάνουμε περισσότερο φίλο. Και στον εχθρό μας, για να τον κάνουμε φίλο. Διότι πρέπει να εξαφανίζουμε από τους μεν φίλους τη μομφή, από δὲν τους εχθρούς την επιβουλή.

Από το Ανθολόγιο Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας

Διογένης Λαέρτιος, Βίοι Φιλοσόφων, 7.23 - Σελ. 192

Ἐρωτηθεὶς τίς ἐστι φίλος, «ἄλλος», ἔφη (sc. ὁ Ζήνων), «ἐγώ».

Όταν ρωτήθηκε, τι είναι φίλος, «ένας άλλος», είπε (ο Ζήνων), «εαυτός».

Ἀθήναιος 12.45, 533e - Σελ. 202

Κλέαρχος δέ, ἐν πρώτῳ Περί φιλίας, τὸν Θεμιστοκλέα φησὶ τρίκλινον οἰκοδομησάμενον περικαλλέστατον ἀγαπᾶν < ἄν > ἔφησεν, εἰ τοῦτον φίλων πληρώσειεν.

Ο Κλέαρχος (από τους Σόλους) στο πρώτο βιβλίο του έργου του *Περί φιλίας* λέει πως, όταν ο Θεμιστοκλής κατασκεύασε ένα θαυμάσιο τρίκλινο, είπε ότι θα ήταν ευτυχής αν βρίσκονταν τόσο φίλοι που να καλύψουν όλες τις θέσεις.

B109 Ψευδο-Μάξιμος 6.30/38 - Σελ. 222

Δημώνακτος. Αἰτιωμένου τινὸς τῶν ἐταίρων αὐτὸν καὶ φήσαντος· «οὐκ ἐχρῆν σε τῷ ἐχθρῷ μου φίλον εἶναι»· «σὲ μὲν οὖν», ἔφη, «οὐκ ἐχρῆν τῷ φίλῳ μου ἐχθρὸν εἶναι».

Του Δημώνακτος. Του παραπονιόταν κάποιος φίλος του και του είπε: «Δεν ήταν ανάγκη να είσαι φίλος του εχθρού μου». Απάντησε: «Τουναντίον, εσύ δεν ήταν ανάγκη να είσαι εχθρός του φίλου μου».

